

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність теми: гроші є важливим чинником функціонування суспільного виробництва. Це робить теоретично і практично значущою проблему філософії грошей, а також цілеспрямоване формування раціонального ставлення особистості до грошей як засобу соціалізації людини.

Мета: розглянути ідеї вчених по створенню конкурентних грошей; показати значення грошового обігу в еволюції грошових систем; підсумувати необхідність активної державної політики у забезпеченні стійкості грошового обігу.

Предмет та об'єкт дослідження: проблема феномену грошей в історії філософії та економічного знання, зміна ціннісних характеристик грошей в античних, теологічних, новоевропейських інтелектуальних розмислах, поняття «грошового ладу» в контексті сучасного етапу розвитку глобальної економіки.

Сутність грошей розкривається в процесі їх еволюції. Економісти вбачають причину появи грошей у розвитку торговельних відносин, антропологи ж підкреслюють їх не економічне, не торгове начало [3, с.11].

Сенсу в сутності грошей значно більше, оскільки вони діють як в світі матеріальних об'єктів, так і світі соціальному. Покажемо те, що міркуючи про гроші як знак вартості, Аристотель визначає їх як результат згоди між людьми, вони стверджують правочинність відносин між людьми, оскільки надають їм законності. Гроші – це міра, оскільки існуючі моральні імперативи (наприклад, добро–зло) мінливі, а вони як міра – постійні. Рівність, самототожність, стабільність – це властивість форми, в даному випадку грошей, завдяки розуму стабілізуючих відношення, тоді як мінливість і витікаючі звідси крайнощі властиві пристрастям, прагненням [4, с.97]. Гроші, таким чином, в якості узаконюючого начала людських відносин в цьому плані є благом, яке визначає різні сенси життя людини. Дана ситуація обумовлює начало етапу соціального буття, законом якого стає не абстрактне існування, а продуктивна, економічна діяльність людини [5, с.6].

Необхідно враховувати, що А. Сміт і Д. Рікардо, засновники класичної політичної економії, були прихильниками ідеї «природного порядку» у тій її формі, яка вже була присутня в сучасній їй філософії. Тому для них гроші – це товар, вартість якого, як і вартість інших товарів, визначається кількістю праці, необхідної для виробництва товарів та доставки на ринок. Разом з тим в цей період нове тлумачення грошей надав американський вчений, дипломат, підприємець Б. Франклін. В своїх працях і настановах він зосереджував увагу переважно на таких постулатах, як економічність, чесність, підприємництво [1, с.154].

Значну увагу проблемі грошей приділяв видатний німецький мислитель Г. В. Гегель. Гроші є невід'ємною частиною власності, є «вкладання волі в річ», і тим самим особа дає собі «зовнішню сферу своєї свободи» [3, с.401]. Найважливішою передумовою власності і грошей Г. Гегель вважав свободу. Стверджуючи, що речі, на відміну від вільної особистості, є «невільними, позбавленими індивідуальності, безправними». [2, с.405].

Проблема грошей стає зрозумілою, якщо мати чітке визначення поняття «цінності». В найбільш загальному плані «цінність – зберігаюча можливість задовольнити свою потребу. Грошима самими по собі неможливо користуватися безпосередньо, вони повинні бути перетворені в специфічні речі» [2, с.403]. Оскільки придбана за гроші річ має цінність, кожен може задовольнити нею свою проблему.

Гроші є загальним еквівалентом обміну. Вони виконують роль міри вартості, засобу обігу та накопичення багатства людей. В економічній літературі виділяють дві основні концепції походження грошей: раціоналістичну та еволюційну. Відповідно до раціоналістичної концепції, люди в певний час домовилися про запровадження грошей. Відповідно до еволюційної концепції, гроші виникли стихійно в результаті розвитку обміну. Більшість економістів є прихильниками другого підходу. Гроші пройшли тривалий шлях розвитку, перш ніж набули сучасних форм. В історії еволюції грошей можна виділити появу товарних, металевих, паперових та банківських грошей. У період зародження товарної економіки роль грошей виконували певні товари – спочатку це були предмети першої необхідності, а пізніше – предмети розкоші. На зміну товарним грошам прийшли металеві – у формі злиwkів металу, а згодом – у вигляді монет.

З часом на зміну металевим прийшли паперові гроші. Сьогодні паперові гроші (банкноти) випускає в обіг центральний банк країни. Паперові гроші і розмінні монети є готівкою. Поряд з готівкою у сучасній економіці використовують так звані банківські (безготівкові) гроші. Вони існують у вигляді спеціальних записів на банківських рахунках. Банки емітують ці гроші на основі кредитування реальної економіки. Технологія банківських розрахунків постійно вдосконалюється. Сьогодні широко розповсюджені так звані електронні гроші, які мають вигляд магнітних карток, що дають змогу здійснювати платежі через комп'ютерну мережу. Паперові і банківські гроші – це неповноцінні гроші, оскільки вони не мають внутрішньої товарної вартості. Їх також називають кредитними грошима. До кредитних грошей ще відносяться чеки, векселі та інші квазі-гроші. Отже, у процесі розвитку товарної економіки форми грошей еволюційно змінювались.

ВИСНОВОК:

До виникнення грошей люди безпосередньо обмінювали товари на товари, що сьогодні називається бартером. Пізніше з'явилися гроші, які значно полегшили товарний обмін. Гроші - це історична категорія. Вони існують так же давно, як і сама людська цивілізація. Протягом століття постійно змінювались форма і зміст грошей і сьогоднішній їх стан не є завершальною фазою.

Список використаних джерел

1. Везерфорд Дж. История денег: Борьба за деньги от песчаника до киберпространства / Дж. Везерфорд; [Пер. с англ. Т. Слуцкой, И. Сиснёва]. – М. : ТЕРРА–Книжный клуб, 2001. – 320 с.
2. Гегель Г. В. Ф. Философия права / Г. В. Ф. Гегель; Пер. с нем.; Ред. и сост. Д. А. Керимов и В. С. Нерсесянц. – М. : Мысль, 1990. – 524 [2] с., 1 л. портр. – (Филос. наследие).
3. Ескевич И. В. Метафизика денег. Три действия с прологом и эпилогом / И. В. Ескевич. – М. : Эксмо, 2006. – 272 с.
4. Ильин В. В. Философия богатства: человек в мире денег / В. В. Ильин. – К. : Знання України, 2005. – 496 с.
5. Ле Гофф Ж. Средневековье и деньги: очерк исторической антропологии / Ж. Ле Гофф. – СПб.: ЕВРАЗИЯ, 2010. – 224 с.